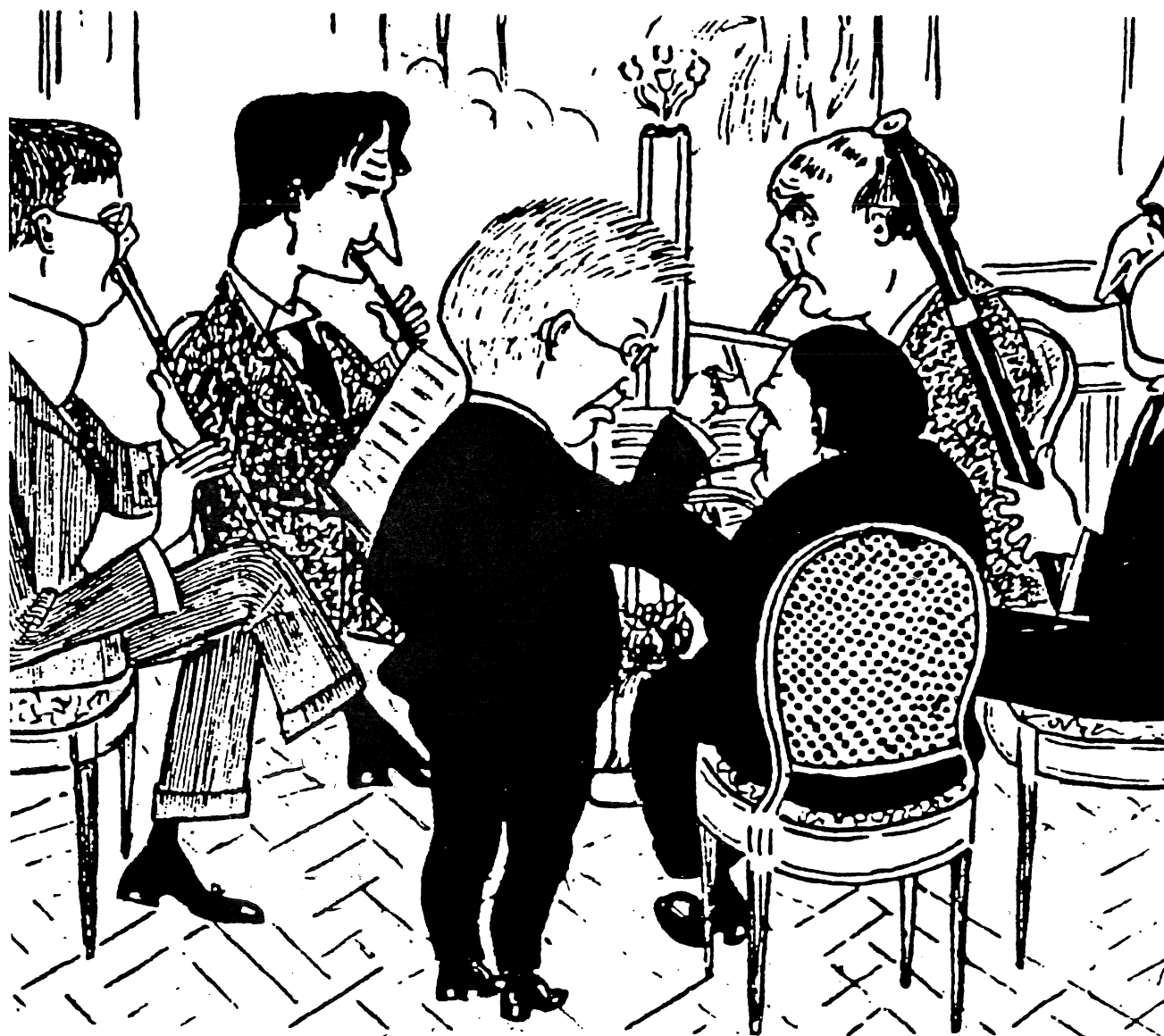

Movitz

Svenska Hornsällskapets medlemstidning

Nummer 11, augusti 1998

Innehåll

Ordföranden har ordet	3
På tal om horn... ..	4
Kapitalförstöring att lägga ner musikskolan	8
Corner	10
Hälsningar från Lund	13
Gustaf Mankell	14
Jacob Ekström	16
Efterlysningar	18
Bengt Olsson	18
Hans Åkervall	18
Hornets Historia XI	20

Annonsörer i detta nummer:

Brassdoktorn	12
Finke	8
Gebr. Alexander Mainz.....	9
Kap Horn musik	9
Rauch Horns	12
Rico Kühn	9
Vogtländische Musikinstrumentfabrik ..	19

Movitz, ISSN 1104-8700

Utgivare

Svenska Hornsällskapet

Tryckeri

Printit, Göteborg

Årsavgift, Svenska Hornsällskapet

200 kr
100 kr för studerande
300 kr för familj

Postgiro

58 31 07-8

e-post

shs@nok.se

www

<http://www.nok.se/shs/>

Vill du bli medlem i

?

Är du inte medlem redan, eller känner du någon eller några hornister (eller andra intresserade) som skulle vilja bli medlemmar i Svenska Hornsällskapet?

Årsavgiften i Svenska Hornsällskapet är 200 kr (100 kr för studerande, 300 kr för en hel familj)

Vill du bli medlem i SHS sätter du in pengarna på
postgirokonto 58 31 07-8

OBS! Glöm inte att ange **namn och adress** på inbetalningskortet.

Styrelse

Ordförande

Sven Eliasson 031-21 00 61
Nylösegratan 9 A
415 39 GÖTEBORG

Kassör

Jan Eriksson 031-16 15 09
Föreningsgatan 33
411 27 GÖTEBORG

Sekreterare

Kerstin Skoglund 031-25 63 81
Lars Kaggsgratan 14 D
415 03 Göteborg

Övriga ledamöter

Marie- L Andersson 031- 21 88 26
Sparvgatan 5C
416 67 Göteborg

Philip Foster 031- 25 24 73
Ätthögsgatan 6 B
416 74 Göteborg

Suppleanter

Ronnie Granath 031- 41 09 00
Högadalsgatan 17
431 69 Mölndal

Stig Emker 031- 795 37 35
Liveredsvägen 32
430 50 Källered

Tidningsgruppen

Daniel Brandell 08-773 35 99
Högmoravägen 26
138 36 ÄLTA

Eva-Tea Lundberg 08-6586697
Maria Skolg. 48A
118 53 Stockholm

Sofia Nygren 046-211 14 75
Helgonavägen 10
223 62 LUND

Malcolm Page 031-18 09 25
Engelbrektsgratan 54
411 39 GÖTEBORG

Erik Sandberg 040-92 17 56
Estlandsgatan 1 C
214 31 MALMÖ

Björn Thömbloom 08-570 350 74
Bergmossevägen 15
134 43 GUSTAVSBERG

Ordföranden har ordet

Det har valts en ny styrelse för Svenska hornsällskapet som är stationerad i Göteborg på västkusten. Som ordförande vill jag ta tillfället i akt att presentera oss i den nya styrelsen. Jag har utbildat mig i Göteborg och arbetat som länsmusiker i Skövde i tolv år. Numera är jag bosatt i Göteborg och är verksam som frilanshornist och hornlärare. Mina fritidsintressen är allt som har med valthorn att göra, bangolf, tennis och naturen.

Ny som sekreterare är Kerstin Skoglund, född och uppvuxen i Sandviken. Hon studerar för närvarande på musikhögskolan i Göteborg. Kerstin gillar att resa, äta god mat och att sy kläder.

Kassören heter Jan Eriksson, hornist på GöteborgsOperan kanske mer känd som Mr Procura. Golf och politik är två stora intressen som upptar Jans fritid.

Marie-L Andersson kommer från Bollnäs och har utbildats även hon vid musikhögskolan i Göteborg. Hon frilansar som hornist mestadels i Göteborg med omnejd. Marias fritidsintressen är bl.a. böcker, språk och miljöfrågor.

Philip Foster kommer från Nya Zeeland och är solohornist på Göteborgsoperan. Fritidsintressen är squash och data m.m.

Ronnie Granath har förflutet som hornist i Helsingborgs och Malmös symfoniorkestrar men är numera bosatt i Mölndal och arbetar som musiklärare i Hisings Backa. På fritiden brukar Ronnie vistas på sjön i

någon av sina båtar eller ägna sig åt jakt i någon form.

Stig Emker är den ende i styrelsen som ursprungligen kommer från Göteborg. Sin musikerutbildning fick han i Malmö och sedan 1985 har han arbetat som hornist i Göteborgsmusiken (tidigare spårvägens musikkår). På sin fritid gillar Stig bl.a. att spela badminton och segla. Han är dessutom mycket aktiv inom kyrkan han är medlem i.

Under våren har vi träffats regelbundet i styrelsen en gång i månaden och vi har börjat att få lite fart på idéer om verksamheten.

Vad vi nu vill slå ett extra slag för är att fler medlemmar kan aktivera sig i projekt på den egna orten, t ex en veckoslutkurs eller konsert med hornister som solister. Det finns säkert många som går omkring med en idé men har inte pengar att genomföra densamma. Kontakta i så fall styrelsen så kan vi förhoppningsvis hjälpa till med planeringen och en del av det ekonomiska ansvaret. Vi ställer gärna upp som ett så kallat bollplank för uppslag och idéer. Vårt mål är att det ska finnas projekt och aktiviteter i Svenska hornsällskapets regi runt om i landet i en ej allt för avlägsen framtid. Avslutningsvis vill jag önska er alla en varm och skön sommar.

Sven Eliasson

Säljes

Naturhorn

Rauch orkesterhorn

inkl byglar för F, Eb, D, C och Bb.

Dessutom ingår stämbyglar för stämning mellan 415-440 Hz

Pris inkl etui: 25 000:-

Sven Eliasson, 031-21 00 61

På tal om horn...

103:an tillbakablick

Innan jag går vidare med numrets klenod vill jag gärna berätta färdigt om 103:an. En kort historia som får ett lyckligt slut.

Jag skulle till Köpenhamn några dagar innan jul förra året så jag stämde träff med Thomas Ekman hos Ullrich Hazers verkstad på Scandinavian Brass Center. Det var kl 15.00 på eftermiddagen och Thomas kom direkt från Huvudbanegården efter 18 timmars tågresa från Wien. Han hade vistats där i flera dagar tillsammans med hornsektionen i Sjaellands symfoniorkester. De skulle hämta sina nytillverkade Wagner-tubor från firman Lechner som bl a tillverkar instrument för Wiener Filharmoniker. Martin Lechner har tillverkat ett Wienerhorn för Roland Berger som tydligen är jättebra men tyvärr har han inte tid att inkludera horn i sin produktion därför att han har fullt upp med trumpeter och wagnertubor.

Hornsektionen var på två föreställningar av Richard Strauss, Elektra och Rosenkavaljeren, på Operan som tydligen var otroligt bra. De fick även en grupplektion i tubaspel från själva legenden Roland Berger (bl a känd för sin otroliga insats som förstahorn i den mycket omtalade skivinspelningen av Ringen med Wiener Filharmoniker och Georg Solti.

Den oförtröttlige entusiasten Thomas var på plats i god tid och vi fick prata och testa olika horn, bl a mitt av George Strucel renoverade gamla Schmidt (mer om detta någon annan gång) som ligger hos Ullrich i väntan på det rätta(!) munröret. Också ett Alex 102:a från 70-talet och ett kompenserande Kruspe med A-stoppventil från 50-talet som jag hade till försäljning för en äldre f d kollega från mina norska dagar. Alex 102:an fick jag såld ganska omgående men Kruspehornet har jag kvar. Thomas spelar själv på ett renoverat gammalt Kruspe dubbelhorn som han älskar. Han tycker att detta Kruspe verkligen är bra också så om det är någon som behöver ett bra

elevhorn är det bara att ringa. Instrumentet är renoverat till så när som nyskick.

Men det var mitt gamla Alex 103 som jag ville att han skulle prova (se sista Movitz nr 10). Som sagt var, efter hornets renovering av min gode vän Richard Seraphinoff i USA och ventilrenovering av ännu en god vän, George Strucel (a terrible job!), var det fortfarande något på tok. Det blev inte så där rent och tigt i klangen. Hornet sjöng inte. Jag trodde att det fortfarande var något dolt inre läckage någonsans men efter en stunds provande sa Thomas "Jag tror det har något med kvartsventilen att göra". Det måste ha varit ett intuitivt infall, för någon förklaring till denna slutsats fick jag aldrig. När vi då tog bort locket från det, kunde man konstatera att markeringarna på ventilspindeln och det inre locket inte stämde. Rörelsen var för liten. Ventilen fick inte öppna och stänga sig ordentligt. Gummistopparna var för stora och störde den vibrerande luftpelaren på både F-hornet och B-hornet. Detta var något jag inte hade tänkt att kontrollera. Idag finns det standard gummistoppar som man helt enkelt trycker på plats och som brukar stämma ganska perfekt. Så var det på 1:a, 2:a och 3:e ventilen men inte på

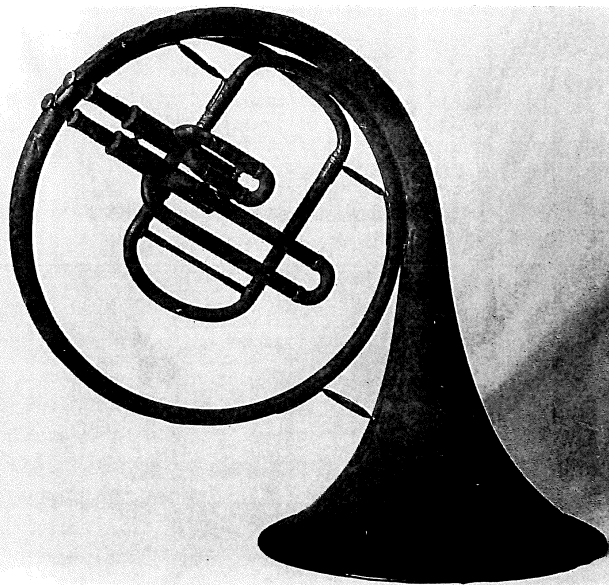
den 4:e. Så Ullrich tog fram en vass kniv, skar av en bit gummi på varje tills markeringarna stämde och "Eureka" det funkade!. Då kom det fram en fin ostörd klang och jag blev jättelycklig.

Nu är det så att både huvud- och B-byglarna fortfarande är för korta. Hornet är alldeles för högt stämt. I och med att det är smalare mensur på 30-talets rör som gäller är det inte så lätt att fixa på direkten. Men vi jobbar på att hitta en bit rör som passar och snart blir hornet fullt spelbart efter A-440-42.

Klenoden Courtois

Det är märkligt hur olika händelser som sprids över en längre eller kortare tid kan leda till ett resultat som kan vara både överraskande och spännande. Med facit i hand tycker man kunna se hur dessa udda pusselbitar passar ihop till en färdig bild, ett förlopp som i slutändan verkar vara helt naturligt.

För några år sedan var Göteborgs Symfoniker på turné i Tyskland. Den unga damen som var representant för den tyska impressarion hade ett mycket fint engelskt uttal och när jag kommenterade detta förklarade hon att hon egentligen härstammade från Skottland. Hon var från början oboist

Klenoden i skicket diekt från vinden. Lägga märke till stygnmönstret på klockan.

och hade studerat på Musikhögskolan i Glasgow hos solo-oboisten i BBC Scottish Symphony Orchestra, Philip Hill.

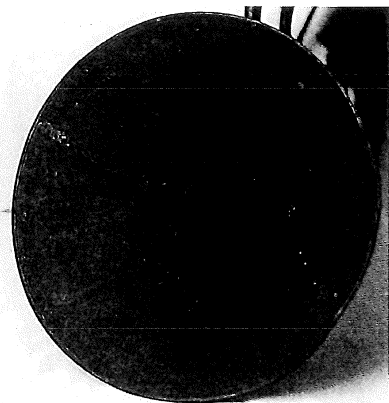
Åh, det var länge sedan jag hade tänkt på honom. Philip och jag lärde känna varandra under tidigt 50-tal i militären. I den förra artikeln i Movitz nr 10 berättar jag hur jag som 17-åring liftade tvärs över England till Manchester och tillbaka för att få lektioner. Jag övernattade alltid hos en god vän och hans familj som bodde i närheten och denne vän var just Philip Hill. Några år senare dök Philip upp i London i huset där jag bodde tillsammans med ett antal professionella musiker. Han hade nämligen sällskap med Alice som var skotska och alt-sångerska i Operakören vid Covent Garden. 1962 gifte de sig och 1963 flyttade jag till Norge.

När jag lämnade England tappade jag kontakt med många av mina vänner bl a då Philip. Men nu fick jag hans adress. Jag visste att de fick en son men inte att han hade hunnit bli 30 år gammal, var solofagottist i Porto i Portugal och att han stundtals fixade extraknäck för sin far i sin orkester i Portugal.

I alla fall, 1994 utnämndes Glasgow till Europas kulturstad och orkestrens Englands-turné det året började i Glasgow. På så sätt fick jag träffa mina vänner igen och det blev ett kärt återseende. De bor en bra bit ifrån staden högt upp på kullarna med en vid-

sträckt utsikt över dalen. På vägen dit passerade vi Glengoyne Whisky Destillery. Synd att vi inte hade tid att stanna. För mig är Glengoyne något av det förnämaste som finns. Över en mycket fin måltid fanns det mycket att berätta om från båda håll. För min del bl a mitt intresse för gamla horn. Då säger Philip "Jaså, jag har två stycken på vinden om du vill titta på dem". Först trodde jag att han drev med mig. Han har den sortens humor och jag är nog ett lätt byte för sådana skämt. Men nej, det var sant. Han drog fram stegen och försvann upp på vinden och lämnade sedan ned dem till mig. Det ena var inpackat i en bomullspåse och var chokladbrun av oxideringen. På utsatta ställen på hornet fanns avtryck från tyget som tydde på att påsen stundtals hade blivit fuktig och hade lämnat mönster på mässingen med ökad missfärgning som följd. Vid närmare granskning kunde man urskilja namnet Courtois. Det andra hornet var en gammal Besson med 3 pistonventiler. Bessonhornet återkommer jag till vid ett senare tillfälle.

Jag kom ihåg att Philips syster hade spelat horn och pappan, som var trombonist, hade kommit över dessa skrotinstrument på någon loppmarknad eller liknande. Pappan hade haft dem på sin vind i 30 år och de hade legat och skräpat hos Philip i ytterligare 20 år. Jag tyckte verkligen de var intressanta. Vi lade dem på soffan och samtalade ivrigt vidare. Tiden rann iväg

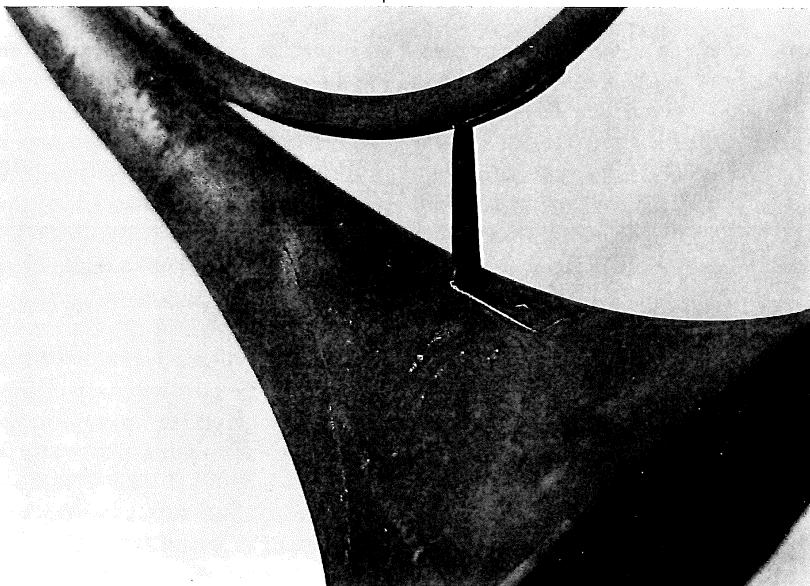
Insidan av klockstycket som visar de två trekantiga inlägg, som är typiska för denna period.

och plötsligt var det dags att åka tillbaka till Glasgow. Vi hade ju en konsert att genomföra.

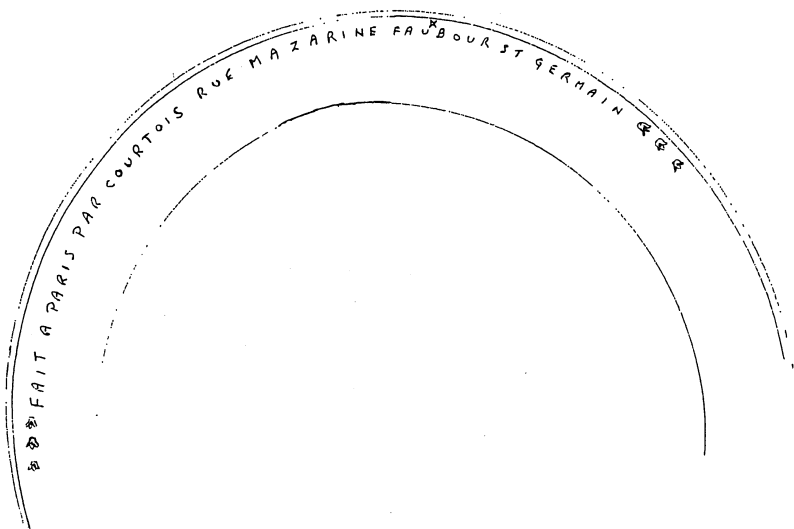
Det hade börjat att regna och kallt och ruggigt var det också. Fram med paraply och rockar. Bråttom var det med. I all hast ut till bilen och precis när jag skulle ut genom dörren säger Philip "well, dont you want them then?" Öh...vad då, mumlade jag som i hastigheten inte begrep vad han menade. Det hade gått en ansevärt lång tid sedan vi pratade om hornen och vi hade hunnit prata om mycket annat sedan dess. Men sedan fattade jag det och trodde inte att det var sant. Vilken lyckokänsla jag fick i hela kroppen. Så, fram med bruna påsar och iväg till stan i all hast.

När vi anlände till hotellet hade orkestern börjat samlas i foajén för bussens avgång till BBC Scottish Orchestras konsertsal. Då fick Lars-Göran Carlsson syn på mig, springande genom lobbyn med två stycken bruna påsar med var sina bruna och gröna klockstycken hängande utanför. Han känner väl till mitt intresse för det gamla och det var med glimten i ögat som han brast ut "Vad i all världen har du fått tag i där?". Det var även många andra som kände sig tvungna att dra på smilbandet vid denna syn. Jag stannade kvar en vecka efter turnén och det var mina goda kollegor Per Göran och Lars-Göran Carlsson som sörjde för att de kom i tryggt förvar när de anlände till Konserthuset i Göteborg med orkestrens instrumenttransport.

Vid första repetitionen hemma efter turnén fick jag instrumenten och först vid kvällsteet kunde jag sitta vid skrivbordet och ta fram "Bibeln" för att ta reda på vad jag egentligen hade fått

Detalj av klockan som visar det klassiska och enkla men effektiva klockstyktaget

Texten på kransen. Lägg märke till x:et över Faubour

tag i Bibeln, jo den heter "The New Langwill Index – A Dictionary of Musical Wind-Instrument Makers and Inventors". Det är ett register över tillverkare av blåsinstrument från 1600-talet och framåt och är ett oundgängligt redskap för den inbitne samlaren. Lyndesay Graham Langwill föddes 1897 och var amatörfagottist. Han dog 1983 och hade då hunnit bli 86 år gammal. Hans index var tidigt en erkänt pålitlig informationskälla och utökades vid flera tillfällen under hans levnadsår. Även efter hans död fortsatte revisionsarbetet och den nuvarande utgåvan omfattar 518 sidor och är den 6:e utgåvan.

Slår man upp Courtois ser man att det fanns så många som 6 firmor med samma namn, samtliga i Paris som var aktiva i olika perioder under tiden 1789-1947. Man kan föreställa sig hur jag kände mig när jag kunde konstatera att adressen på mitt instrument var densamma som den allra första firman som var aktiv mellan åren 1789-1803. Det finns ett frågetecken kring datum för etableringen. Det förstär man när man kommer ihåg att den franska revolutionen bröt ut precis det året! Bastillen stormades alltså den 14 juli 1789. Man kan tänka sig att firman kom igång innan detta datum. Landet var nog i uppror vid den tiden och det var knappast gynnsamt därefter att

etablera ett tillverkningsföretag av mässingsinstrument.

Sedan var det det med det tillsynes märkligt placerade X:et ovanför Faubour i adressen på kransen. Eftersom denna firman, alltså den första Courtois-firman, upphörde redan 1803 kan man undra vem som var beställaren. Knappast en privatperson. Troligen antingen militärer eller teatern som under alla tider har varit ett mycket viktigt inslag i parisarnas tidsfördriv. Då hornet var i så fint skick kan man nog anta att det tillhörde teatern. Det kan väl tänkas att ett militärinstrument skulle fått mera stryk. Hade det varit ett militärinstrument kunde X:et ha varit en regementsbeteckning såsom det har funnits i svenska regementen. Men nej, det verkade vara lite långsökt. Jag satt där och bara njöt av det faktum att jag hade en verklig klenod på knäet. Fantasierna flög iväg. Konservatoriet i Paris bildades år 1775. Hade detta instrument spelats på i dessa lokaler? Fick han lektioner där kanske? Vem var det som först ägde hornet? Vilken klädsel hade han och vad åt han till frukost den dagen han först övade på hornet? Vem var hans lärare? Var han redan kunnig eller nybörjare? Var han hög- eller låghornist? Och hur i all världen hamnade hornet i England? Den låga C-bygeln som följde med hornet var engelsktillverkad och hade

knappast använts på detta instrument. Många olösliga gåtor och roliga funderingar men jag tycker det är kul att fantisera och fundera kring det hela.

Allt detta dryftade jag och diskuterade med Elisabet och det var mycket spännande att spekulera om möjligheterna. Plötsligt lystes det i ögonen på henne "Nu har jag det. Det där med X:et. Det är en romersk 10:a." Alltså det tionde året efter att den franska revolutionskalendern togs i bruk. Den här kalendern har en märklig historia med sina 30 dagars månader, 10 dagars veckor, 10 timmars dygn, 100 minuter och 100 sekunder. Det var dömt till att misslyckas men ändå gällde den under åren 1792-1805. Eftersom detta kalenderår började i september (enligt den gregorianska kalendern som vi använder oss av idag) så var mitt horn byggt mellan september 1801 och september 1802. Alltså snart 200 år sedan! Otroligt, tycker jag. Jag kontrollerade detta i Langwill Index och kunde konstatera att sådana datummarkeringar förekommer. Nu var jag lycklig. Vilken grej!! Man har alltid drömt om att komma över en sådan klenod, bortglömd i ett skåp, på en gammal teater, i en kyrka eller något dylikt. Och så hade detta hänt mig på det här viset.

Som bilden visar så var det en tvåventilsats på hornet när jag fick det och allt var korroderat i ett. Byglarna var nästan helt inskjutna som tyder på användning av ett kort horn t ex högt B. Som ett vanligt B-horn alltså (en höghornist kanske!). Man kan se att stämbygeln är ganska kort men det kunde man eventuellt lätt kompensera med ett lite längre huvudbygel. Eller var det ett högt C-horn? Det är också mycket intressant att veta att ventilatsen är ett tidigt Périnet ventilsystem. Périnet hittade på konstruktionen först 1839. Den var förhållandevis lätt att tillverka, lätt att ta isär och hålla ren, lätt i vikt och pålitlig och därför kom den till att dominera ventilmarknaden i Frankrike, Belgien och England. Allt detta tydde på att hornet var minst 40 år gammalt eller mera innan det fick ventilerna. Detta var ett bra betyg för instrumentet. Man satsar inte tid, energi och pengar på ett instrument som inte är bra att spela på. Detta verkade lovande. Och hur länge var det i bruk

som ventilhorn? I alla fall så slutade den sina aktiva dagar så här.

Det var omkring 1825 när man i Frankrike började bli medveten om ventilens potential. Samtidigt var man mycket mån om att bevara de särskilda klangkaraktärerna som man åstadkommer på de olika byglarna. Pierre Joseph Emile Meifred (1791-1867) var lärare på konservatoriet i Paris i ventilhornspel från 1833 till 1864 och var ventilhornets förkämpe. 1827 fick han ett ventilhorn tillverkat av Jules Halary som var hornist i Parisoperans orkester och en högt ansedd instrumentbyggare. Ventilerna på detta instrumentet var konstruerade av en tysk Schuster från Carlsruhe. Det var helt klart att ventilerna skulle vara ett komplement till naturhornet och endast underlätta de värsta svårigheterna med handhornstekniken. Meifred skrev en mycket omfattande och högt ansedd metod för tvåventilhorn (jag har en fotostatkopierad). Han klassificerade de olika tonartsbyglarna i tre klangfärger:

- De mörka klangfärgerna B basso, C basso och D
- Mellanklangfärger Ess, E och F
- De ljusa klangfärgerna G, A och B alto

Det var den store auktoriteten på naturhorn, Louis Francois Dauprat (1781-1868), som framhävde de olika tonarternas särskilda klangfärg. Dåtidsens tonsättare var fullt medvetna om dessa nyanserade möjligheter och Meifred hade största respekt för detta också.

I Tyskland kom användningen av treventilsinstrumentet igång ganska tidigt och de fick snart fram ett fullt kromatiskt instrument i F med alla toner öppna och fria i klangen. Den finkänslige och nog så konservative fransmannen ville behålla naturhornets speciella klangfärger och, detta ledde till att när Meifred pensionerades från konservatoriet 1864 lades ventilhornsklassen ned. Sedan var det handhornstekniken som gällde. Tack vare detta utvecklades naturhornets möjligheter till det yttersta med Jacques Francois Gallay (1795-1864) och Jean-Baptiste Mengal (1796-1878) som de sista naturhornsvirtuoserna i Frankrike.

Klenoden färdigrenoverad, stämd i D, med E- och Ess-byglar

Michelle Garcin-Marrou, solohornist i l'Orchestre de Paris tycker att det är bedrövligt att man kunde vara så stebent. På detta sätt gick man miste om 40 års erfarenhet i ventilhornspel och fransmännen blev långt efter i många år. Lyssnar man till skivinspelningar från 50-talet och tidigt 60-tal så förstår man vad han menar. Det var först när l'Orchestre de Paris bildades 1967 som man på allvar ville göra något åt detta. Till att börja med köpte orkestern Holtonhorn för att söka efter homogenitet kontra individualism som var mycket utpräglat vid den här tiden. Det dröjde dock inte länge förrän de gick över till Paxman hornet som är mycket populärt i Frankrike idag och man kan konstatera att fransmännen numera har kommit ikapp med resten av hornvärlden.

Jag får bara nämna i förbigående att min Périnet ventilatsats fortfarande är kvar hos Ullrich Harzer på Scandinavian Brass Center i Köpenhamn. Ullrich, duktig brassreparatör som han är, har ständigt fullt upp att göra så jag får nog ge mig till tåls och väntar på min tur.

Sedan ska jag prova mig fram på Meifreds ordentligt utarbetade tvåventilssystem. Det finns tydligen alltid något nytt att lära, annars skulle det väl vara tråkigt. Eller...?

Jag tog en serie bilder av klenoden och skickade iväg dem till Richard Seraphinoff i USA. Han tyckte att det

var mycket spännande och tog på sig ansvaret för renoveringsarbetet med stor glädje.

Påskan 1997 var jag hos Richard och Viola, hans fru. Han påbörjade arbetet omgående och det var kul att följa med. Det hela blev inte klart förrän jag återvände till USA vid Midsommar. Nu fanns det även en F-, E- och Ess-bygel samt en kopplingsbygel på 1½ ton som gav även D-horn tillsammans med F-bygel och C-horn tillsammans med Ess-bygel. Jag deltog i Richards årliga kurs i naturhorn innan jag for vidare till Japan och Göteborgs Symfonikers sommarturné där. Alla kursdeltagare (alla amerikanare) tyckte det var kul att det fanns en äkta klenod som var med och alla var överens om att klangen var särdeles fin. Att ett metallinstrument kan stämma och klinga så bra efter snart 200 år efter tillverkning är ganska fantastiskt. I alla fall så tycker jag det.

Nästa steg är att få tillverkat de övriga byglarna så att jag får en komplett uppsättning från låga till höga B. Jag skall även få klockstycket målat i en tidsenlig design. Jag känner folk i England som är experter på perioden och som kan utföra det hela men det får vänta ett tag tills kassan räcker till. Vad skulle man inte göra om man fick en aldrig så liten vinst på en 100 000 kronor eller så på en Trisslott. Richard har många kontakter i Early-musik kretsarna i Europa. Han fick tag i två Courtois klockstycken med mått taget från ett originalinstrument från ca 1830. På detta horn var halsen redan lite smalare som underlättar själva handhornstekniken. Det ena instrumentet, som redan var beställt, gjordes färdig och klingade väldigt bra. Det andra klockstycket har mitt namn på och så småningom skall det göras färdigt så att jag kan använda den befintliga uppsättningen byglar på den också. På detta sätt får klenoden från 1801 en yngre syster så att jag slipper att slita så mycket på det gamla t ex vid infall av entusiastiska övningspass. Tja, projekt finns det gott om och tack och lov för det.

Malcolm Anthony Page

Fotograf: Kristin Lidell

Kapitalförstöring att lägga ner musikskolan

Kultur i min mening omfattas av aktiviteter inom musik, teater, film, bildkonst, litteratur, muséer med mera. Kultur är ett av de ben som hela samhället vilar på. Tar vi bort kulturen kommer samhällsmaskineriet att halta. Kommunala musikskolor/kulturskolor står för en stor del av dessa livsviktiga kulturaktiviteter som i större eller mindre, synliga eller osynliga rännilar sipprar ut till medborgarna i Samhället.

Satsning på kultur är för samhället ingen ren kostnad utan en lönsam investering. Enligt gjorda undersökningar ger varje i kultur satsad krona mellan en och en halv till fem kronor tillbaka. Kulturella investeringar skapar ett levnadsklimat som gör det

intressant för företag att etablera sig med sjunkande arbetslöshet och färre bidragsberoende medborgare som följd. Människor mår bättre, blir friskare och lever längre, även här med lägre samhällskostnader som följd. Dessutom, med en stor kulturell bredd, skapas i längden möjligheter till stora exportinkomster.

Denna kulturbas, som musikskolorna utgör, har kostat oss (samhället) mycket pengar och stor möda att bygga upp. Att skära bort kulturbasen genom nedläggning eller decimering av musikskolor går fort och ger en samhällsbesparing på kort sikt. Att åter bygga upp det man genom ett "Alexanderhugg" avlägsnat kommer återigen att kosta mycket pengar och

stor möda. Kostnaderna över en längre period blir sannolikt större för en nedläggning med en påföljande återuppbyggnad än för en kontinuerlig musikskola som inte tar hänsyn till de ekonomiska konjunkturerna.

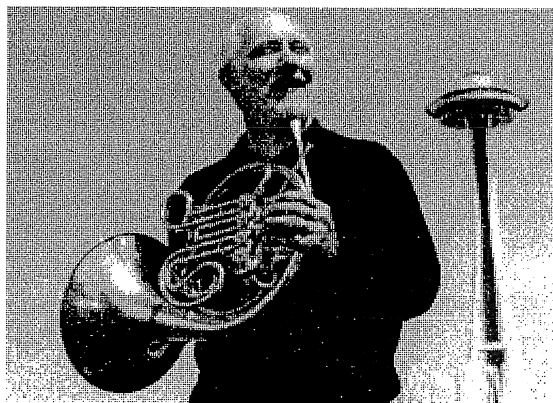
Att lägga ner eller decimera musikskolor är att ta bort basen för samhällets vitaliseringsmöjligheter samt möjligheterna till ökade exportinkomster.

Kultur är lönsamt och nedläggning av de kulturbärande musikskolorna är kapitalförstöring.

Jan Eriksson

When sound matters

John Cerminaro performing on
the FINKE Triple-Horn

FINKE
fine , handcrafted Horn

Helmut Finke GmbH & Co
Industriestr. 17 , 32602 Vlotho , Germany
phone +49 5228 323 fax +49 5228 7462
E-Mail : finkehorns@aol.com
[http:// members.aol.com/finkehorns](http://members.aol.com/finkehorns)

kap horn musik

hornnoter

brett sortiment till smala priser
sänd efter prislista!

torparegatan 39
441 65 alingsås
tel./fax 0322/55311

Ricco Kühn Manufacture of brasswind instruments

Maker of the finest handcrafted custom

- * French Horns
- * Double Horns
- * Horns for children
- and
- * German Trumpets

D - 09569 Oederan * Chemnitzer Straße 68
Tel. 037292/4195 * Fax 23263

SEIT 1782

HANDGEFERTIGTE INSTRUMENTE
FÜR HÖCHSTE ANSPRÜCHE

Gebr. Alexander Mainz

D-55116 MAINZ · BAHNHOFSTR. 9 · POSTFACH 1166 · TEL. 0 61 31/28 80 80

Valda grodblad

Utdrag ur Arne Ericssons bok "Samlade Grodblad"
som bygger på citat ur svenska barns skoluppsatser.

När det svänger riktigt mycket om en stäm-gaffel uppstår en ton som heter slätstrukna A.

När man stryker violinen med stråken, vibrerar det behagligt i tarmarna.

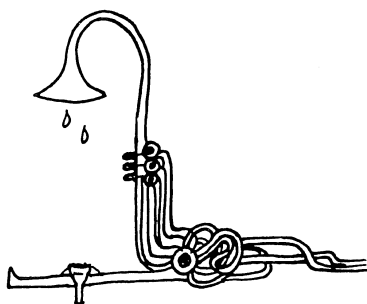
Förkylningar orsakas av små elakartade, levande organister.

Tipsrutan

Tröttnat på ditt horn i sommarvärmen? Bygg om det till dusch!

Design: E-T

Färskt från nätet

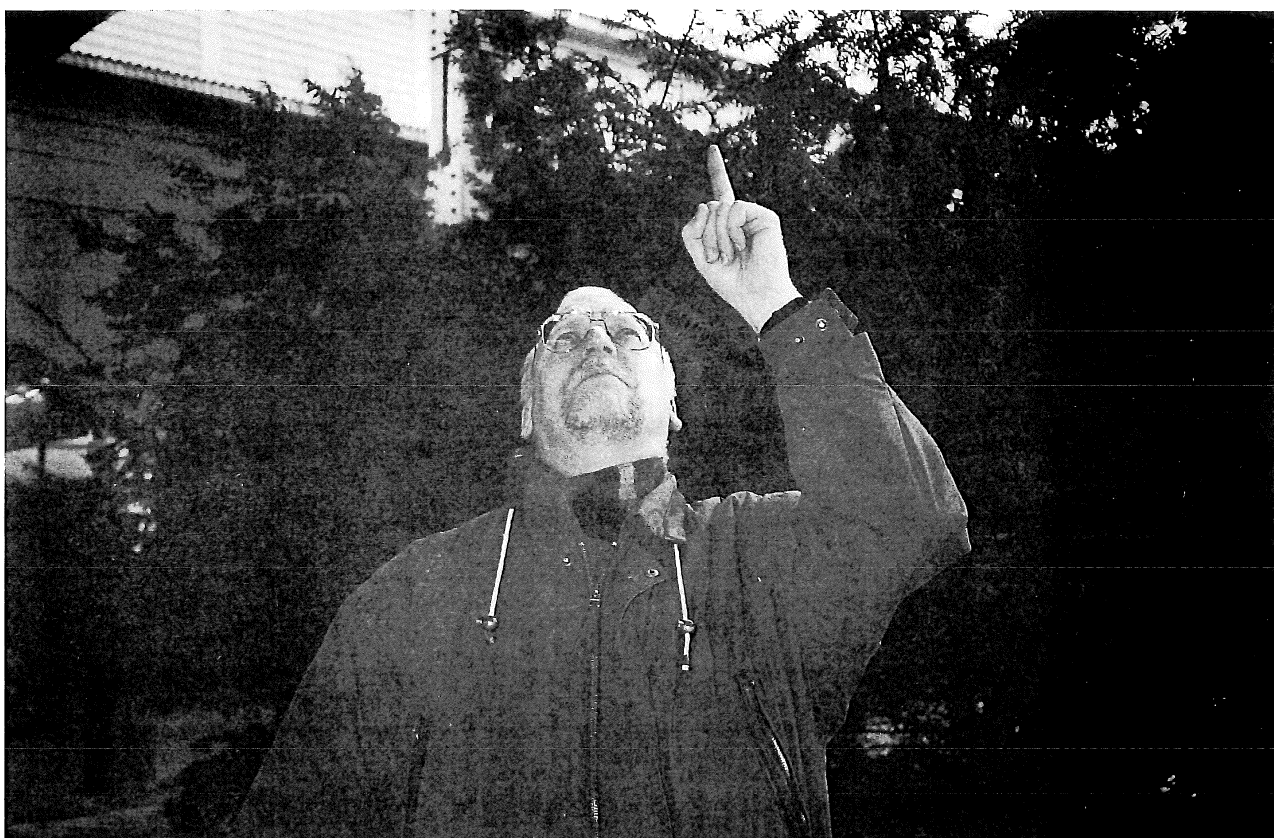
(Känsliga icke-hornister varnas!)

- Hur får man en trumpet att låta vackert?
- Sälj den och köp ett horn!
- Vad är skillnaden mellan en trumpet och en afrikansk elefant?
- Folk BETALAR för att höra elefanten göra oljud!
- Vilken är definitionen på en liten sekund?
- Två oboer som spelar unisont!
- Hur många gånger skrattar en hornist åt ett skämt?
- En gång; när han hör det.
- Hur många gånger skrattar en flöjtist åt ett skämt?
- Två gånger; när han hör det och när han förstår det.
- Hur många gånger skrattar en violinist åt ett skämt?
- Tre gånger; när han hör det, när han får det förklarat för sig och när han förstår det.
- Hur många gånger skrattar en slagverkare åt ett skämt?
- Det gör han inte - han startar ett slagsmål för att han tror att alla skrattar åt honom!

Fler instrumentskämt och annan lagom seriös hornläsning kan fås på web-sidan "Libby & Louises Mad World of Horns",
<http://www.btinternet.com/~l.a.jackson/>

Vi tar gärna emot synpunkter på och tips till dessa sidor!

MIN VÄRSTAKIX

I del 2 av vår spännande artikelserie är det ingen mindre än Svenska Hornsällskapetets egen ordförande Sven Eliasson som förmåtts avslöja sin värsta konserttabbe för CORNER:s trogna läsarskara:

– Min värsta kix? Hm, det var svårt, det har blivit ganska många kixar med åren. Men det var faktiskt en gång förra hösten som det blev lite tokigare än vanligt. Det var under en kyrkokonsert i Skövde med brassensemblen Decima Brass.

Konserten inleddes med ett stycke, Fourtright Fanfare av Richard Bissill (original för horn och piano) där hornisten har blankt solo i två takter i en fortenyans och mycket pampigt. Som vanligt hade vi tagit stämton lite innan vi gick och satte oss, sedan var det klockringning innan prästen hälsade oss välkomna. Då insåg jag plötsligt att det var jag som skulle inleda konserten

ensam – och jag som inte tagit en ton på tio minuter.

– Dumheter, skärp dig nu, det är bara att ta upp hornet och spela, försökte jag intala mig själv. Kanske var det dessa tankar som störde min koncentration när jag skulle börja. Första takten börjar med tvåstrukna ess och fortsätter sedan med b en kvart lägre och sist tonen f ytterligare en kvart lägre. Jag satsade med full kraft och fick esset perfekt men av någon underlig anledning byter jag grepp när jag ska ta nästa ton b och det låter förskräckligt, "mitt blod fryser till is" när jag inser vad jag just gjort. Jag tar ner hornet och tittar på mina spelkompisar

som ser både chockade och roade ut. En tanke flyger igenom mitt huvud: "värre än så här kan det inte bli" så det är bara att köra igen. Denna gång går det bra och faktiskt blev hela konserten roligare och mer avspänd tack vare min dunderkix!

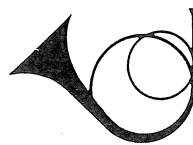

*New
address!*

Double Horns
Single Horns
Deskant Horns
Natural Horns
Restorations

Daniel Rauch, Horn Maker

Rauch Horns

PROF. KOHTS VEI 77
N-1320 STABEKK, NORWAY
TLF.: (47) 67 12 11 99
FAX : (47) 67 12 15 99

BRASSDOKTORN BRASSDOKTORN BRASSDOKTORN BRASSDOKTORN
JUPITER BESSON BACH AMREIN AMATI SELMER YAMAHA BUFFET

Försäljning av:

- bleckblås
- träblås
- stråk
- munstycken
- gigbags, etuier
- sordiner
- övriga tillbehör

**Professionell
instrumentverkstad**

BRASSDOKTORN är en professionell verkstad för blåsinstrument. Tre reparatörer arbetar dagligen med alla slags instrumentreparationer. Med hårt arbete och vidareutbildning hos olika instrumentfabrikanter, gör vi allt för att nå vårt mål: **Att bli den säkraste, tryggaste och bästa instrumentverkstaden i Sverige.** Prova BRASSDOKTORN nästa gång du har problem med ditt instrument!

BRASSDOKTORN

Friggagatan 25 - Box 6082 - 400 60 - GÖTEBORG

Tel: 031-153006 - Fax: 031-153056 brassdok@algonet.se

Sven Flood, Zigge Nowakowski, Sverker Pettersson (reparatörer) Mats Nilsson (försäljare)

Hälsningar från Lund

Här kommer en liten bildhälsning från Svenska Hornsällskapets workshop i Lund den 17-18 oktober förra året. Projektet var ett samarrangemang med Hemvärnets Musikkår i Lund, som på lördagskvällen bjöd in till konsert med Ib Lanzky-Otto som solist. På söndagen höll Ib masterclass och lätta-stycken-konsert, och sedan delade kursdeltagarna in sig i mindre grupper ledda av Lena Forén, Maria Becker, Annmari Wangin, Joakim Casagrande och Anna Nygård. Ungdomarna fick möjlighet att spela i kvartetter, medan lärarna fördjupade sig i pedagogiska frågor och föräldrarna bjöds på musiklyssning.

Ett trettiotal hornister från hela södra Sverige hjälpte till att göra denna oktoberhelg till något att minnas med glädje under lång tid framöver.

Bilder: Sofia Nygren och Lena Forén

Sofia Nygren

Pedagogiskt forum

Annmari Wangin lotsar koncentrerade hornister in i kvartettspels värld

Trettiio sydsvenska hornister i alla åldrar samlas i "The final countdown"
Entusiasmerande Lena Forén leder

Ib håller masterclass

Gustaf Mankell

Ett nyupptäckt verk för horn och piano

För några månader sedan fann jag i gömmorna på Statens Musikbibliotek ett stycke för horn och piano i autograf av Gustaf Mankell.

Mankell föddes 1812 i Christiansfeld i Danmark där fadern var organist och glasblåsare. 1833, när Gustaf Mankell var 21 år gammal, flyttade han till Sverige och Stockholm. Där försörjde han sig som pianolärare samtidigt som han studerade till organist vid Musikaliska Akademien (Musikhögskolan). Han avlade organistexamen 1835 och blev sedan organist i S:t Jacobs församling. Mankell blev lärare vid Musikaliska Akademien i orgel 1853 och var verksam där i 27 år fram till sin död 1880. Han invaldes i Musikaliska Akademien 1841.

Bland hans elever märks bl. a. George Wilhelm Heintze, Elfrida André,

Jacob Adolf Hägg och Emil Sjögren. Mankell komponerade till största delen för orgel, men förutom hornstycket finns bl.a. ett stycke för cello och orgel.

Gustaf Mankells stycke för horn och piano är enligt mitt tycke och smak "en romantisk liten pärla". Romantisk svensk hornmusik finns ju inte i mängder för oss hornister. Stycket komponerades i Stockholm 1834 och i titeln står följande: Adagio für chromatisches Waldhorn und Pianoforte komponiert für den Künstler Herrn Lewy. Denna Lewy torde vara Joseph Rudolphe (1802-1881), han som uruppförde Franz Schuberts *Auf dem Strom*. Lewy kom som hornsolist till Sverige och uppträdde på en konsert i Stockholm 1834. Där uppstod förmodligen kontakten med Gustaf Mankell. Lewy blev av dåvarande kronprinsen Carl

Johann utnämnd till musikedirektör i Sverige och Norge.

Som bekant var ju Joseph tillsammans med sin bror Eduard bland de första hornisterna som använde ventilhornet. Gustaf Mankells *Adagio* för horn och piano bör vara det första svenska solostycket som komponerats för ventilhorn. Verket finns utgivet på Scandinavian Music Interest (SMI), tel. 08 842231, fax 08 6697085

PS. Ja, deckarförfattaren Henning Mankell är släkt med "horntonsättaren" Gustaf Mankell DS.

Lennart Svensson

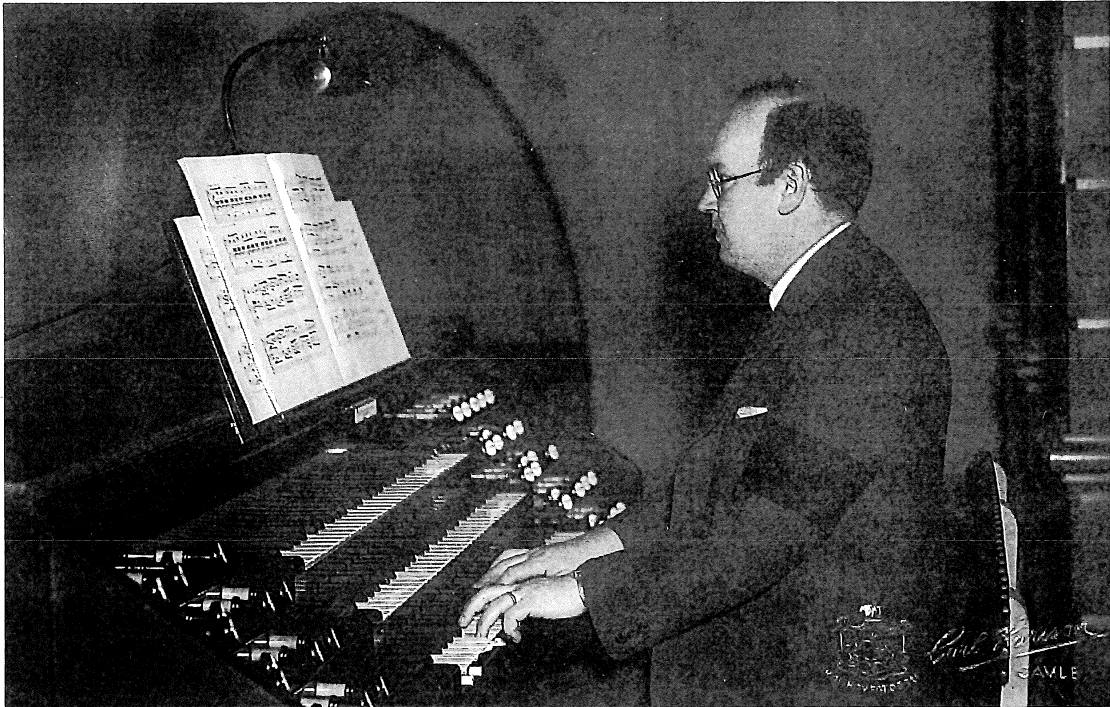
Adagio più chromatisches Waldhorn & Posaune, begleitet für 9. Kl. - also für
 Adagio espressivo in F-moll. *Stockholm 1854*
 X: 81:1

1913
 983

Första sidan av Mankells autograf

Jacob Ekström

En bortglömd tonsättare

Jacob Ekström föddes 1893 och växte upp i Södertälje. Han studerade bl.a. för Ernst Ellberg och Otto Olsson vid musikkonservatoriet i Stockholm, men fick tyvärr avbryta studierna eftersom hans släktingar inte ville bekosta vidare studier. Vid sexton års ålder fick han en tjänst som organist och körledare i baptistkyrkan i Gävle. 1924 bröt han med baptistkyrkan men fick en tjänst i Staffans församling där han verkade till sin död 1950.

Under sin levnad var han en oerhört produktiv tonsättare med ca 600 verk i sin opuslista. I verkförteckningen hittar man fyra symfonier, solokonsert, kammarmusik (blåskvintett, oboe- och klarinettkvintett). Hans 2:a symfoni var den enda symfoni som spelades

under hans levnad av Gävleorkestern. En mycket ung Bo Linde blev imponerad.

Varje vecka organiserade han "folk-konsert" i kyrkan, ofta i samarbete med Gävleorkesterns musiker. Dessa konsert gavs i obruten följd till 1948 då sjukdom nedbröt Jacob Ekström.

Hans ca 600 verk finns bevarade i Statens Musiksamlingar, Stockholm.

I manuskriptsamlingen fann jag en hornkonsert i Ess-dur komponerad 1944. Konserten består av 3 satser Allegro, Adagio, Allegro. Endast partitur finns och den verkar inte vara uruppförd. Det är ett nöje att läsa Ekströms oerhört vackra piktur. Verket är förmodligen skrivet för Gävleorkesterns dåvarande solohornist Ragnar Hansson.

Vid ett samtal med hornisten Gunnar Wennberg som spelade tillsammans med Ragnar Hansson framkom att det var det en fantastisk hornist med en oerhört vacker klang i hornet.

Ekströms senromantiska, autodidakta tonspråk, fick tyvärr under hans levnad inte något större gensvar. Idag är vi kanske mer mogna för Jacob Ekströms tonspråk.

Jag väntar med spänning på ett uruppförande av någon av våra egna solohornister Ib Lanzky-Otto eller Sören Hermansson, eller varför inte någon av Gävleorkesterns hornister.

Lennart Stevensson

Allegro quasi allegretto

2 Flöten
2 Oboen
2 Klarinetten in B
2 Fagotte
Horn in F
2 Trompeten in B
Posaune
Pauken in Ess, B
und F (tief)
Horn in F (solo)
Violinen I
Violinen II
Bratschen
Violoncelle
Kontrabaße

Vem var hornisten?

För ett tag sedan läste jag Sten Bromans bok - Upplevelser av 1900- talet. Ur denna bok citerar jag följande:

Januari 1915. Samma månad gavs en konsert där huvudnumret var Brahms; horntrio och där violinstämman spelades av min fine och käre violinlärare Carl Maull och pianostämman av mamma, som fick stort beröm.

Hornstämman blåstes av en Malmö-hornist, som var den bäste i trakten, och han behövde en särskild linolium-skyddsmatta över den eleganta parketten vid repetitionerna i Rosenvillan: där skulle han nämligen hålla ut saliven som samlade sig i hornets rör och munstycke. Jag tyckte det såg grisigt ut. Men mannen blåste ganska rent.

Min fråga till Movitz medlemmar är följande:

Är det någon som vet vem som spelade horn vid detta tillfälle?

Vem har noterna?

Artur Kapp 1878 - 1952 var en estnisk tonsättare, som komponerade en dubbelkonsert för horn och klarinett.

Är det någon som har denna konsert på noter eller vet hur man får tag på dubbelkonserten ?

Den som undrar är Lennart Stevensson som kan nås på 08-33 53 28

Hans Åkervall, SHS-medlem och filharmoniker, avled den 23 juni i år endast 56 år gammal. Hans Åkervall föddes den 14 januari 1942. Han växte upp i Katrineholm där han tidigt började spela valthorn. Bo Kjellén blev hans förste lärare, följd av Wilhelm Lanzky-Otto som tog över när studierna fortsatte på musikhögskolan i Stockholm. Vid 25 års ålder fick Hans Åkervall tjänsten som hornist i Filharmonin, där han sedan stannade.

Vid sidan av sitt jobb i orkestern undervisade också Hans Åkervall. Vi som hade glädjen att vara hans elever kommer alltid att minnas honom som en mycket engagerad och uppmuntrande lärare. Det var lätt att fatta förtroende för denna ovanligt vänliga och ödmjuka människa med sin aldrig svikande varma humor. Vi och många andra kommer alltid att minnas Hans Åkervall och vi saknar honom mycket.

Eva-Tea Lundberg

Hornisten Bengt Olsson avled den 17 april i år.

Han kom som 15-årig musikelev 1940 till Svea Livgardes Musikkår under Per Grundströms ledning. 1942 påbörjade han sina hornstudier för Axel Malm. Bengt Olsson blev en av Axel Malms favoritelever. 1948 fick han anställning i Hovkapellet och var verksam där som solohornist till 1961. Då erhöll han horn tjänsten i Sveriges Radios Underhållningsorkester. När underhållningsorkestern 1964 uppgick i Sveriges Radios Symfoniorkester, följde han med och var verksam där fram till sin pensionering 1986. Han studerade även en sommar för den italienske hornisten Domenico Ceccarossi.

Tyvärr finns det inte många inspelningar bevarade från hans aktiva period, men som hornsolist kan man höra honom med underhållningsorkestern från 1964 i E. Kallstenius Dalarapsodi och W. Peterson-Bergers Fyra visor i folkton (LP emidisc E 048-50423) och i Per LundQvists Skogsvision (HMW LP 7 E 65291).

Under 30 år var Bengt Olsson även pedagog i Kommunala musikskolan i Stockholm

Lennart Stevensson

"We are making horns, because we love the music !!"

FRENCH HORNS BY "MEISTER HANS HOYER"

"Meister Hans Hoyer" instruments are manufactured by the Vogtland Musical Instrument Factory Incorporated, located in Markneukirchen, Germany.

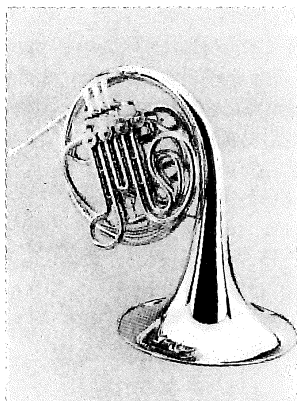
Markneukirchen and the surrounding area has a long tradition of music instrument manufacture, dating back to 1755 when Isaak Eschenbach, a native of Markneukirchen and maker of French Horns who had learned his trade in Leipzig, established a business there.

Markneukirchen and it's renowned industry continue to grow to this day. The international reputation the instruments have earned is ascribed to the technical innovation and development that is part of the area's tradition and philosophy, to the comprehensive range of models offered and to the fact that individual expectations of the musicians who own and use these instruments has invariably been met or exceeded.

In 1994, Vogtländische Musikinstrumentenfabrik (VMI) moved into their new factory in Markneukirchen, the world's most modern brasswind manufacturing facility.

"Meister Hans Hoyer" instruments are built not only to uncompromising musical and technical standards, they are manufactured in an environmentally clean plant, utilizing entirely new state of the art processes engineered especially for brasswind instruments.

The "VMI" staff consists entirely of people who have a strong traditional background in and orientation toward the handcrafting of wind instruments. Decades of experience are reflected and incorporated into all facets of the company's work. This begins with the training of apprentices and continues through all phases of manufacturing.

The new Model 5801 K provides security and comfort through the entire range. It features accoustical excellence, a rich warm tone, an easy response and sure note centering. The handmade 5801 K delivers superb projection and flexibility, which make it more and more popular for french horn artists playing in famous orchestras all over the world.

B&S
MARKNEUKIRCHEN
KLINGENTHAL

**Vogtländische
Musikinstrumentenfabrik GmbH
Markneukirchen**

Meister Hans Hoyer
Aktion
J. Schaller
Markneukirchen
MANIFAKTUR

Gewerbepark 13 · 08258 Markneukirchen
Telefon: (03 74 22) 20 35 · Fax: (03 74 22) 20 90

Hornets Historia XI

Köpenhamns hornhistoria 3

I historien om hornspelet i Köpenhamn har vi kommit fram till 1900-talet. Under 1900-talet är det fyra hornister som har överskuggat alla andra i Köpenhamn. De är i turordning Vilhelm Poulsen, Hans Sörensen, Wilhelm Lanzky-Otto och Ingbert Michelsen. I detta nummer av Movitz presenteras Poulsen, Sörensen och Michelsen. Nästa nummer är tänkt att enbart handla om Wilhelm Lanzky-Otto.

Vilhelm Poulsen 1875-1930

Vilhelm Poulsen började sin musikaliska bana i barnkören tillhörande den ryska kyrkan i Köpenhamn. Tio år gammal studerade han violin och piano. Tolv år gammal började han också att spela horn för Sören Christensen. Hornet passade Vilhelm fint och han fick redan som 14-åring vikariera i Det Kgl. Kapell. Han var elev vid Det kgl. Danske Musikkonservatorium 1893-1895. Studierna där var på valthorn, violin, piano, orgel, sång, teori och komposition.

Hornlärare var Sören Christensen och examensstycket 1895 i hornspel var Beethovens hornsonat. Som examenskomposition 1895 skrev Vilhelm ett Andante för horn och orkester, för övrigt den enda komposition av honom för horn som jag kunnat hitta.

1896 startade Vilhelm sin dirigentbana genom att dirigera körer och amatörorkestrar i olika sammanhang. Han studerade vidare på hornet i Berlin, Dresden, Leipzig och München. Studierna gjorde honom känd utanför Danmark. I München studerade han hos Professor Bruno Höyer. Höyer var god vän med Siegfried Wagner och genom denna vänskap, på rekommendation av Höyer, kom Vilhelm Poulsen att erbjudas en hornplats i Bayreuths festspelsorkester 1902. Han kunde inte delta detta år, men erbjudandet återkom och han deltog som hornist i Bayreuth-festspelen 1904 och 1906.

Poulsen uppträdde ofta som solist och kammarmusiker och fick snabbt

Vilhelm Poulsen i Brøndum-kvintetten 1903. Från vänster ses Anders Brems klarinett, Knud Lassen fagott, Peter Brøndum oboe, Vilhelm Poulsen horn, Victor Bendix piano och Leo Lottenburger flöjt.

ett rykte som en av tidens förnämligaste musiker. I en recension från 1902 omtalas han redan som den kände Vilhelm Poulsen, som blåste med största säkerhet och med den vackraste ton.

Han var den förste någonsin som spelade en av Mozarts hornkonserter (nr 3) i Danmark. Konserten ägde rum i Tivoli den 14 Augusti 1903 med Tivolis Konsertsals orkester dirigerad av Joachim Andersen. Detta år bildades också Brøndum-kvintetten, en blåskvintett bestående av Leo Lottenburger flöjt, Peter Brøndum oboe, Anders Brems klarinett, Knud Lassen fagott och Vilhelm Poulsen horn. Denna blåskvintett kom de närmaste åren att vara tongivande i alla kammarmusiksammanhang i Danmark fram till 31 december 1909, då Leo Lottenburger dog och kvintetten upplöstes.

1904 var de så dags för Poulsen att åka till Bayreuth för att delta i Wagner-festspelen. Vi kan följa honom i hans dagbok, där han skriver att han tog

vägen om Berlin, för att spela en kammarkonsert den 2:a juni, Brahms horntrio med Hr. Ruthström (Joachims elev) och Hr. Laurischküs. Han blev här mycket uppskattad för sin stora vackra horn-ton.

Den 4:e juni kommer han till München för att tillsammans med Professor Höyer genomgå materialet till de Wagneroperor som skall spelas i Bayreuth. Från dagboken kan vi läsa följande:

Juni 4, Lektion hos Professor Bruno Höyer. Höyer gjorde åter anmärkningar om vibreringen i min ton.

Poulsen var en mycket duktig sångare, och man får utgå ifrån att han spelade på hornet med samma grundidé som om han skulle sjunga, vilket i detta fall tydligen medförde att Poulsen spelade med ett något sjungande vibrato. Precis som idag är vibrato, om än litet, inte universellt omtyckt av hornister. De gick så igenom Parsifal tillsammans. Efteråt besökte de instrumentmakaren Bopp, där de prövade ett

I Emil Wipperichs trädgård, Bayreuth 3/8 1904 Kl 17.00

instrument byggt i C! Enligt Poulsen var detta instrument mycket bra. (Det instrument Vilhelm Poulsen spelade på var ett enkelt F-horn, byggt av Josef Karl Gottfried i Köpenhamn).

Det var uppenbarligen stor skillnad på stämtonen i Köpenhamn jämfört med Bayreuth runt sekelskiftet. Denna skillnad föranledde Poulsen att hos Bopp beställa nya byglar till sitt horn, som han skriver: *till den lägre stämningen.*

Poulsen gick så igenom de fyra delarna i Ringen den närmaste veckan med Höyer. Den 12 juni reser han till Bayreuth. Ur dagboken kan vi läsa:

Måndag 13 juni, Övade mig en god timma. Till Siegfried Wagner kl. 9.00. Spelade några solon för honom. Han ville också höra "gestoppter töne", spelade ur Parsifal.

Tisdag 14 juni: Kl.9.00, Hos Siegfried Wagner. Spelade Siegfried Rhuf för honom, och några ställen ur Götterdämmerung. Han var aldeles tillfreds - "Sie blasen ja sehr hubsch!".

Onsdag 15 juni: Första repetition på Rheingold. Spelade 3:e horn. Allt gick förträffligt - härlig orkester, fantastisk klang, ypperliga pianonyanser, lätta blåsare. I fortsättningen var det två repetitioner/dag intill föreställningarna började.

Hornisterna var förutom Poulsen, från Tyskland och Wien. Dirigenter var Hans Richter (tidigare hornist i

Wiener Philharmoniker, och den dirigent som först dirigerade hela Ringen i Bayreuth), Karl Muck, Siegfried Wagner, Michael Balling och Franz Biedler. Poulsen fick en egen spalt i tidningen Vårt land, där han rapporterade hem om begivenheterna i Bayreuth. Där skriver han bl a att han tyckte bäst om dirigenterna Richter och Muck.

En av hornisterna som deltog var Professor Emil Wipperich från Wien. Wipperich var solohornist i Stadsoperans orkester och Wiener Philharmoniker från 1882-1914. Wipperich hade varit Joseph Schantls assistentlärare vid Akademien i Wien, och övertog 1895 undervisningen som Professor. Undervisningsmaterialet som Wipperich använde sig av var Schantls hornskola i 4 delar. Delarna består av:

- Del 1, Naturhornsskola (för att ge eleven en kontrollerad ansats och en god andningsteknik).
- Del 2: Skalor och intervallövningar för ventilhorn.
- Del 3: Melodiska stycken för att lära sig konsten att musicera.
- Del 4: Den högre skolan i hornspel (utvalda etyder av Kopprasch, Galley och Schantl).

Detta undervisningssystem tog Poulsen till sig från Wipperich, som blivit en mycket god vän och som han brevväxlade med intill Wipperich död 1917. Dagboken den 3:e augusti 1904:

Kl.17.00 Gick för att höra på en hornkvartett repetition hos Professor Wipperich. Hörde bland annat ett stycke av Hans Richter: Wagneriana. Hornisterna var förutom Wipperich, August Hubl (Stuttgart), Franz och Herman Moissl (Wien).

Poulsen konstaterar något avundsjukt att en så fin hornkvartett inte skulle vara möjlig att samla i Köpenhamn. Efteråt tar man en bild i Wipperichs trädgård.

Då det samlades så många fina hornister under Bayreuth-festspelen, var det ett gyllene tillfälle för instrumentmakare att få sina nya hornmodeller testade. Kruspe från Erfurt och Heckel var där med sina horn. Poulsen gjorde i sin dagbok inget uttalande om Kruspehornet, men om Heckel hornet skriver han att det var ett mycket bra horn med fin klang som gav an oerhört lätt i höjden, dock med något trumpetaktig klang i f-nyans.

1906 återvänder Poulsen till Bayreuth.

Nästkommande år hade Vilhelm en stående invitation till att delta i Bayreuthfestspelen, men han tyckte att betalningen i förhållande till arbetet och den långa frånvaron från Danmark inte lönade sig.

1907 startade Poulsen manskören "Bel Canto" som kom att bli hans livsverk. Han dirigerade kören fram till 1928 och tog den på många kritikerrosade utlandsturnéer.

1908 provspelade Poulsen till det Kg. Kapel och vann platsen. Intresset för att spela horn i Kapellet var från Poulsens sida inte så stort, speciellt som solohornsplatsen var upptagen av Sören Christensen och skulle så vara en lång tid framåt. Han var anställd i två månader och sa efteråt att han enbart provspelat för titelns skull: *Kunglig Kapellmusikus*, en titel som den gången öppnade de flesta dörrar. Han blev nu istället sånglärare för några Köpenhamnskolor och Gymnasier och blev med denna position avlönad dubbelt så mycket som hornplatsen i Kapellet hade gett.

Poulsen sökte nya vägar och tog 1909 organistexamen på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium och anställdes samma år som organist i Vartov Kyrka. Detta år blev han också dirigent

Bayreuthfestspelens hornister 1906

Översta raden från vänster: Oskar Berger (Braunschweig), Heinrich Kellner (Hannover), Vilhelm Poulsen (Köpenhamn), Edmund Rost (Weimar), Hermann Wider (Hannover), August Hubl (Stuttgart), Ernst Klöpfer (Berlin), Max Haussmann (Braunschweig).

Undre raden från vänster: Eduard Köhnke (Braunschweig), Conrad Herbig (Hannover), Paul Rembt (Berlin), Emil Köpfel (Hannover), Julius Lehmann (Berlin), Richard Unger (Hannover).

för Akademisk orkester i Köpenhamn. Denna orkester dirigerade han fram till sin död 1930.

Poulsen var inte bara en av tidens mest eftersökta hornlärare, han var också en av tidens mest eftersökta sånglärare. Hans gedigna musikaliska kunnande smittade av sig till hans elever. En av Poulsens horn elever var Hans Sörensen och han kom att bli en av de mest omtyckta och kunniga hornisterna i Köpenhamn under 1900-talet.

Hans Sörensen 1893-1944

Hans Viggo Sophus Sörensen började sin musikerbana som trumpetare och fick undervisning av Livgardens 1:e trumpetare Christian Aage Bruun. 1907, 14 år gammal och precis konfirmerad, fick han anställning som "pibe-dräng" (Hoboist) i Det Kgl. Livgarde. Här kom han i kontakt med valthornet, och Hans blev mycket intresserad av detta instrument.

"Lille Hans med hornet, förmodligen världens minsta gardist" som hans musikerkollegor kallade honom, började ta hornlektioner hos Vilhelm Poulsen och gjorde snabbt karriär som hornist i Köpenhamn. 1914 får han en

3:e hornplats i Tivolis konsertsalsorkester. 1915 sade han upp sin anställning i Garden och 14 dagar senare provspelade han till en ledig horn-tjänst i Det Kgl. Kapell, som han vann. Där började han omedelbart vid start nyårsdagen 1916 att spela 1:a horn i Kuhlaus Elverhøj på förmiddagen samt Tjajkovskis Eugene Onedin på

*Till minnet av minnena till min
Dessa minnen
Hans Sörensen*

Porträtt av Hans Sörensen med dedikation till sin lärare Vilhelm Poulsen.

kvällen och tog därmed över 1:a hornpositionen från Sören Christensen.

Han ökade på sin kunskap genom studier i Berlin, Dresden, Wien, Salzburg och Paris. Hans Sörensen hade en otrolig förmåga att kunna spela länge på hornet utan att tröttnas. Detta medförde att han praktiskt taget spelade från morgon till kväll i alla tänkbara sammanhang, bl.a. var han ofta "extra solohornist" i Radioorkestern. Hans embouchure beskrevs av äldre danska kollegor som varande av "hönserövstypen", d.v.s. ganska sammandragen och detta kan vara förklaringen till den stora orken.

Hans Sörensens ton beskrevs som romantisk, extremt stor och mycket vacker. För att kunna bilda denna ton använde han sig av ett mycket djupt naturhornmunstycke som han själv hade utvecklat i samarbete med instrumentmakaren Gottfried i Köpenhamn. Även hornet hade sin del i den speciella ton som Sörensen kunde frambringa. Ett enkelt F-horn med en stor hals (klockstycke) av Böhmsk typ, som också tillverkades av Gottfried.

Denna ton i kombination med en charmerande musikalitet och en stor säkerhet, gjorde att Hans ofta av gästande dirigenter (t.ex. Furtwängler, Busch, Kleiber och Blech) blev erbjuden att komma som hornist till deras orkestrar. Hans Sörensen trivdes dock bäst där han var och det var lyckligt för den danska horntraditionens bevarande.

1921 tillfrågades Hans om han ville vara med i Olivo Krauses blåsarkvintett och han accepterade erbjudandet. Denna kvintett blev senare till Köpenhamns blåskvintett och ändrade namn slutligen till Det Kgl. Kapells Blåsarkvintett eller enbart Blaeserkvintetten, en kvintett som kom att vara den ledande kammarmusikensembeln i Danmark fram till Hans Sörensens död 1944.

Danska kompositörer skrev nu för kvintetten och den mest kända kompositionen tillägnad dem, blev Carl Nielsens mästertliga blåskvintett. Om blåskvintetten berättas:

En höstkväll 1921 satt pianisten Christian Christensen med fyra av de fem blåsarna i Köpenhamns blåskvintett och repeterade på Mozarts Sinfonia concertante för blåsa-

re, då telefonen ringde. Det var Christensens gode vän Carl Nielsen, som kunde höra blåsarna i bakgrunden.

– Vad spelar de?

Jo, det var Mozart.

– Då kommer jag, sa Nielsen och några minuter senare stod han inne hos Christensen.

Det blev en sen och mycket givande afton för alla parter. Några dagar senare mötte Nielsen Christian Felumb (oboisten i blåskvintetten) och Nielsen berättade att han hade fått lust till att skriva en blåskvintett. Carl Nielsen skrev själv hem från Göteborg den 16 april 1922:

Jeg har arbejdet meget staerkt på min nye kvintet og om et par Dage er den mindsandten faerdig, da det morer mig meget. Det er underligt at Mennesker roser En for det, man ikke kan lade vaere at gøre og som ovenikøbet er en Fornøjelse for en selv.

Det mesta av arbetet med blåskvintetten gjordes i Göteborg, där Nielsen gästspelade hos Göteborgsorkestern i 3 månader. Nielsen bodde i Göteborg hos sin gode vän, bankdirektören Herman Mannheimer, en av Göteborgsorkesterns stiftare och dess syrelseförman från 1922. Det var i detta gästfria musikerhem som blåskvintetten för första gången blev spelad, vid Lisa Mennheimers födelsedag den 30 april 1922. Hornisten vid detta tillfälle var Göteborgsorkestens förstehornist Robert Häffner.

Karikatur av Hans Sörensen tecknad av P.E. Johannessen 1926

Hans Sörensen i Det Kgl. Kapells blåskvintett och medlemmar i Thorvald Nielsens stråkkvartett

Vid instuderingen med Köpenhamns blåskvintett förklarade Nielsen för Hans Sörensen sin idé med hornvariationen, som han tillfogat efter uppförandet i Göteborg med inskriptionen: *Uden stor naiv hengivelse i naturstämningen nytter det ikke.*

– Jeg har taenkt mig dig saaden staaende paa en høj og blaese, saa man kan høre det i hver en afkrog og fryde sig derover.

Kvintetten hade sitt officiella uruppförande i Köpenhamn den 9 oktober 1922 och mottogs oerhört positivt av kritikerna.

Vidare kan nämnas att blåskvintetten också uruppförde Paul Hindemiths Kleine Kammermusik den 9:e oktober 1923 i Berlin.

1929 började Hans Sörensen att undervisa på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium. Bland de av Sörensens elever som kom att bli framstående hornister i nästa generation kan nämnas Wilhelm Lanzky-Otto, Holger Jen-

sen, Gunnar Landsy och Wang Breidahl.

Hans Sörensen var en njutare av livets godheter som dansk (fet) husmanskost, öl och stora cigarrer. Man såg honom ofta komma cyklande genom Köpenhamns gator med en cigarr i munnen. Denna livsnjutnig tillsammans med ett svagt hjärta gjorde att hans liv tog ett abrupt slut vid 51-års ålder. Anton Hansens, den legendariske danske trombonisten, skrev i sina dagboksanteckningar följande:

Hans Sörensen - der var solovalthornist i Kapellet, som han ved sine praestationer kastede glans over i mere end 25 år - døde af et hjerteslag i den alt for unge alder af 51 år. Hans døde gjorde et dybt indtryk på mig. Jeg var som lammet, da jeg erfarede, at denne enestående kunstner ikke var mere, og kunne ikke forsonne mig med, at dette livsglade menneske, der stod i sin fulde kraft, allerede skulle gå bort. Det var med sorg og uhyggefølelse jeg modtog meddelesen om hans død.

Karikatur av Carl Nielsen och "hans fem blåsare", P.E. Johannessen 1922

För dem som vill höra Hans Sörensens spelstil och ton kan jag rekommendera Carl Nielsens Blåskvintett, inspelad 1936 och Serenata in Vano, inspelad 1937. Dessa verk finns i en samlingsbox med klassiska inspelningar av Carl Nielsens kammarmusikverk på Danacord Records, Nørregade 22, 1165 Köpenhamn K. Skivnummer: DACOCD 357-359.

16

Horn-Variationen (Solo)

Allegro X
Edvard F. Stenderup komponerat, senare alligretto
mf *p* *pp* *ppp* *f*

rall: *a tempo*
p *pp* *ppp* *mp*

träng:
mp

långt
rull
p *pp* *ppp* *dim*

Carl Nielsen efter IX.
med stor Svingende i Notens utövning nyttas det st.

Carl Nielsens hanskraft: Hornvariationen i Blåskvintetten.

Ingbert Michelsen 1917-1991

Ingbert Michelsen kom från en helt annan bakgrund än de tidigare tongivande hornisterna i Köpenhamn. Född och uppvuxen i Skanderborg på Jylland kom han så att säga utifrån och tog sig in i Köpenhamns musikliv, vilket inte alltid var problemfritt. Jag hade själv nöjet att studera för Ingbert 1973-1977 och fick under denna tid återberättat det mesta av hans karriär som hornist. Det är dock Ingberts gode vän Torben Verner Jensen som jag anser bör berätta historien om Ingbert och det gör han på följande vis:

Ingbert Julius Michelsen föddes Mikkelson den 25 oktober 1917 i Skanderborg. Han var en i en syskonskara på 6 pojkar och 6 flickor. En av Ing-

berts bröders hobby var släktforskning och han upptäckte att familjen inte hette Mikkelson då detta var ett skrivfel i kyrkoboken, utan Michelsen, som man därefter ändrade familjens namn till.

Den första musikupplevelse Ingbert fick var sin mors (Johanne) rena och klara sångstämma. Ingbert började som många andra pojkar som ville spela på ett mässinginstrument, i FDF (Frivillige Drenges Forbund) där hans far Nils Julius Philbert var orkesterns ledare i Skanderborg. Den största skillnaden mellan Ingbert och de andra pojkarna var åldern. Nejsen, som han kallades, startade vid 5 års ålder på althorn, avancerade snabbt och fick snart lov att spela trumpet.

Ingbert Michelsen 1949 med Alexander modell 103 som han kort tid efter bytte till ett Alexander enkelt Bb-horn. Detta horn använde han sedan karriären ut.

Trumpeten passade Ingbert fint och han kom in på Det Jyske Musikkonservatorium i Aarhus när han var 9 år gammal, trots att åldersgränsen för studier vid musikkonservatoriet var 16 år.

Läraren på konservatoriet var Einar Knudsen (elev till Vilhelm Poulsen). Knudsen hade missförstått situationen och trodde att det var en hornelev han skulle ha, men nu kom det "bara" en trumpet elev. Knudsen fick dock Nejsen intresserad av instrumentet med det konstiga utseendet. Därefter skrev Knudsen till Michelsens far att: pojken hade stor talang och denna skulle, var han helt övertygad om, användas till att spela valthorn.

Michelsens far annonserade i DMT och fick för 35 kr tag i ett begagnat Gottfried F-horn från 1880. Detta horn använde Ingbert under hela konservatorietiden. Fyra år senare tog han avgångsexamen med att bland annat spela Webers Concertino.

Nu skulle ju inte all Ingberts tid gå till musik, han skulle också ha en "riktig" utbildning, så därför fick han, i likhet med sina bröder, snickarutbildning hos sin far. Han fick sitt gesällbrev, som han för övrigt var mycket stolt över, och började därefter en byggnadsingenjörsutbildning.

Under studietiden hjälpte Ingbert till med brödfödan hemma, då ju barnaskaran var stor och ekonomin mycket knaper, genom att spela på bröllop,

Danska Radions Symfoni Orkesters hornsektion 1949, från vänster Ingbert Michelsen, Vang Breidahl, Oluf Andreassen och Ernst Mikkelsen. Notera att de sitter "bakvänt" som hornisterna gör i Wien.

fester och alla tänkbara krog och föreningsdanser. Han spelade dansmusik, jazz och kammarmusik. Hornet var inte alltid idealiskt som instrument, så det blev trumpet, trummor och C-tenorsaxofon också.

Detta var en hård tillvaro för en vuxen och då kan man föreställa sig hur det var för ett barn, som direkt efter skolan packade sina instrument på cykeln och tog sig till kvällens spelställe. Där spelade de i kyla och drag till långt efter midnatt, packade instrumenten på cykeln och cyklade hem igen i all slags väder, det var alltid motvind hem. Ingberts mor sparade turligt nog på allt som skrevs om de musiksammanhang där Ingbert deltog och därför kan vi komma med några citat:

Den unge Mikkelsens Valthornsolo: Händels Largo, der blev givet udenfor programmet havde fortjent en fremtraedende Plads her. Den smukke Koral blev udført virkelig smukt, naesten gribende, og den unge Mand gav Løfter som Musiker [Skanderborg Amtstidene 1928]

Af de enkelte Numre blev en Kornet-solo [Corno-solo] udført af Ingbert Mikkelsen belønnet med ganske saerligt Bifald. [Silkeborg Socialdemokraten 1929]

1942 provspelade Ingbert sig till en fast assistentplats i Det Kgl. Kapel. Han var inte särskilt intresserad av denna plats, hade inte anmält sig till provspelningen, hade dålig embouchure och hade inte övat på provspelningsstyckena. Ejnar Knudsen övertalade honom att i alla fall att resa till Köpenhamn och göra ett försök.

20 hornister hade anmält sig och då inte Ingbert hade övat på provspelningsstyckena, tog han med sig hela sin repertoar. Domarna valde en hornkonsert som de ville höra och detta medförde att Ingbert fick platsen.

Efter tre veckor i Kapellet menade Ingbert att detta inte var den rätta platsen för honom. Alla dessa "förfämlade" människor och dessa fina förhållanden som han inte alls var van vid och han bemöttes av dessa som "kusinen från landet".

Ingbert drog sig länge för att gå upp till dåvarande chefen för kapellet, Ernst Hye-Knudsen, för att säga upp sin anställning. När han slutligen tog mod till sig kunde Hye-Knudsen överhuvudtaget inte förstå detta och frågade om Ingbert hade klart för sig att han sade nej till att bli Kgl. Kapellmusikus? Det hade Ingbert och därefter reste han hem till Skanderborg för att fortsätta sina ingenjörstudier.

Senare detta år fick han solohornspetsen i Aarhus By-orkester, där han

hade börjat assistera i 14-års åldern. Den 22 december 1942 åkte Ingbert igen till provspelning i Köpenhamn, och denna gång i Radio Symfoni Orkesteret. Han vann provspelningen och anställdes från den 25 augusti 1943, efterträdde Wilhelm Lanzky-Otto som solohornist 1945 och satt på denna plats till 1969, då han blev Professor i hornspel på det Kgl. Danske Musikkonservatorium. Det var med stor sorg som kollegorna i Aarhus sade farväl till Ingbert och även pressen uppmärksammade förlusten av deras solohornist.

Michelsen blev snabbt en av Danmarks Radios Symfoniorkesters (DRSO) mest omtyckta musiker, inte minst från dirigenternas sida. Ingberts vackra ton och säkra spel imponerade på dåtidens dirigenter som Busch, Malko, Klecki, Ormandy, Dixon, Kubelik och Wolff.

Första gången Ormandy dirigerade DRSO frågade han orkesterchefen Waldemar Wolsing: Solohornisten spelar väl på ett F-horn? Wolsing svarade: "Ja, ja, da", och frågade därefter vad för ett "skohorn" Ingbert spelade på. Under repetitionen berömde Ormandy denna fantastiska F-hornklang: Så skall ett riktigt valthorn låta!. Det hela fallerade först efter repetitionen då Ormandy önskade att se på Ingberts F-horn, som ju var ett enkelt Alexander Bb-horn.

Ingbert var ofta solist med DRSO och andra orkestrar i och utanför Danmark. Kritikerna framhävde hans suveräna hornspel varje gång, även om det var ett litet solo han hade spelat. Ex. på tidningscitat:

Brahms Second Symphony. The orchestra [DRSO], a comparatively young formation, possesses some admirable elements, among them a fine first horn Ingbert Michelsen and a cellist Alberto Medici. [The Daily Telegraph 1951]

Brittens Serenade för tenor horn och stråkar: Fremragende var vor egen Hornist Ingbert Michelsen i det uhört elegante og smukt formede Hornparti. [Land og Folk 1946]

Av nyare dansk repertoar som Ingbert var solist med, kan nämnas Knud Jeppesens och Launy Gröndahls horn-

konserter, den sistnämnda skriven för Ingbert. Div pressklipp:

Ingbert Michelsen var solist i Knud Jepsens hornkonsert. Han blåste sit parti med en enastående rund og fager tone og lønnes med blomster og klapsalver. [Demokraten 1950]

Launy Gröhndahls konsert for horn og orkester, komponeret for et par aar siden, er et fast sluttet, sikkert disponeret vaerk af en holdning og vaegt, som yderligere understregedes ved den storartede solohornist Ingbert Michelsens fremragende udførelse af hornstemmen. Mellemetsatsen, bygget over et gregoriansk motiv, er formet med lykkelig haand, baaret af en renfaerdig lyrisk følsomhed, men ogsaa de to ydersatser vidner om den opfindsomme og sikre musiker. [Politiken 1957]

Ingbert Michelsen var en mycket beskedlig människa som höll sig i bakgrunden, och bad aldrig om att få spela en hornkonsert eller andra solostycken. Andra ville dock höra honom så han uppträdde ofta som solist. Han hade inte heller något intresse för grammofoninspelningar och spelade aldrig in någon hornkonsert. Det existerar "transkription disks 78 rpm" på Mozarts hornkonsert nr 2, DRSO och Tuxen, samt Mozarts hornkonsert nr 3,

Ingbert Michelsen 1985, beskådande sitt gamla Gottfried F-horn från konservatorietiden

DRSO och Busch, men dessa har aldrig varit till försäljning. (Se vidare nedan, listan med inspelningar.)

Kammarmusikern Ingbert var en av de musiker som visade vägen vid uppförande av ny musik. Här måste man nämna Blåskvintetten af 1932 som bestod av Johan Bentzen (flöjt), från 1960 Holger Gilbert Jespersen, Waldemar Wolsing (oboe), Poul Allin Erichsen (klarinet), Wilhelm Lanzky-Otto (horn), från 1945 Ingbert Michelsen, Kjell Roikjer (fagott), från 1948 Carl Bloch.

Kvintetten spelade ofta med stort personligt ekonomiskt underskott, men alla medlemmarna menade att man hade en förpliktelse att värna för den nya musiken. Ingbert Michelsen var också medlem av Hafniaoktetten som bildades 1953 och bestod av medlemmar från DRSO: Waldemar Wolsing och Erik Hovaldt (oboe), Poul Allin Erichsen och Tage Scharff (klarinet), Ingbert Michelsen och Wang Breidahl (horn), Carl Bloch och Leif Carlsen (fagott).

Ingberts övriga kammarmusikaliska verksamhet var mycket omfattande som det skulle ta allt för mycket plats att berätta om här, men nämnas bör två hornsonater av Niels Viggo-Bentzon och Sixten Sylan, båda tillägnade Ingbert och uruppförda av honom.

Läraren Ingbert Michelsen blev naturligtvis snabbt uppsökt av sina första elever då han flyttat till Köpenhamn. Han blev Docent på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium 1957 och senare som nämnts Professor från 1969 till 1984. Han undervisade även på Musikhögskolan i Malmö mellan 69 och 84. Sammanlagt hade han 135 elever som inte alla kan nämnas här, därför nämner jag en liten skara och ber om ursäkt för dem som det inte finns plats till: Hans Emil Sörensen, Björn Fosdal, Sixten Sylan, Per Jacobsen, Henning Hansen, Thomas Ekman, Piet Castillo, Svend Kragelund m fl.

Vilken Ingbertelev har inte upplevt följande på lektionen:

– Jag vill nu försöka antyda hur jag menar att det skall låta, men "ambrosius" har stannat hemma, jag har spelat allt för mycket (eller efter 1970, för lite) idag.

Därefter fick man veckans musikaliska upplevelse.

Ingbert undervisade inte bara hornister, utan också andra mässingsblåsare, här bör nämnas den internationellt kände trumpetaren Knud Hovaldt, som alltid varit en av Ingberts stora beundrare.

Som elev fick ju som tidigare omtalats Ingbert sin undervisning av Einar Knudsen, som var hornist i Aarhus By-orkester. 1949 fick Ingbert ett stipendium som gjorde det möjligt att studera utomlands. Turen gick till Wien för studier hos Gottfried von Freiberg, solohornisten på Wiener Staatsoper och i Wiener Philharmoniker samt Professor vid Akademien. Detta studieuppehåll varade i 4 månader och han talade ofta om det efteråt eftersom han hade tyckt att det var fantastiskt.

Freiberg var en stor musiker som kunde ge Ingbert mycket kunskap som han använde resten av sitt liv. Samtidigt måste man tillfoga att Freiberg beundrade Michelsens suveräna teknik och vackra, fullständigt egala klang över hela hornets register. Allt sedan dess uppmanade Ingbert sina elever att också studera utomlands.

Människan Michelsen var mycket varm och medkännande. Han försökte alltid se det positiva hos människor och hjälpte alltid de svaga. Några konkreta råd i krissituationer fick man inte, men det hjälpte att tala med honom och efteråt hade man alltid en känsla av att man klarade av den aktuella situationen.

Michelsen gjorde allt han företog sig mycket noga. Han lärde sig svarva munstycken till sig själv och sina kollegor, inte bara hornmunstycken utan också trumpet-, trombon- och tubamunstycken. Han intresserade sig också för litteratur och lyrik. Därför lärde han sig bokbinderiets konst av ren beundran för författaren och dikteren. Hans intresse för målarkonsten var också stor. En av hans vänner Asker Jorn (en av 1900-talets största danska målare, red. T.E) gav honom några av sina målningar. Dessa målningar skänkte han senare till Jornmuseet när detta var färdigbyggt. De hörde ju hemma där, sade han... Han var också mycket intresserad av arkitektur och kunde hålla en lång utläggning om hur svårt det var att bygga ett kyrktorn.

Om någon av hans vänner byggde en sommarstuga och behövde ett nytt golv lagt, så kunde man räkna med att få ett första klassens arbete utfört av solohornisten. Naturen och barn intresserade honom också. Han älskade barn och de honom. Ingbert talade aldrig ned till barnen utan stod snarare på lika fot med dem, bara att höra honom prata med barn i 5-6 års åldern var en upplevelse.

1978 blev Ingbert hedersmedlem i International Horn Society.

Det finns ett fåtal inspelningar med Ingbert Michelsen och för dem som vill ge sig ut för att leta i skivantikvariat är följande inspelningar intressanta:

På 78-Varvs skivor:

Beethoven: Septett med Erichsen, Bloch och Leo Hansen-kvartetten. **COLUMBIA LDX 7006-10**

Holmboe Vagn: Notturmo Op.19, Blåskvintetten af 1932. **HMV DA 5258**

Mozart: Divertimento nr.12, Danmarks Radios Symf. blåsare (Hafniaoktetten). **COLUMBIA LDX 16**

Mozart: Divertimento nr.14, Danmarks Radios Symf. blåsare . **HMV DB 5288** eller **HMV DA 5260-5261**

Flemming Weis: Serenade uden reelle hensigter, Blåskvintetten af 1932. **COLUMBIA DB 5293**

Skivor LP:

J.S.Bach: Kantat nr 105, Solister: Brems, Ebrelus..., Danmarks Radios Kammarorkester, Dir: Mogens Wöldike. **HMV ALP 1528**

J.S.Bach: Brandenburgkonsert nr 1. Horn: Michelsen, Oluf Andreassen, Danmarks Radios Kammarorkester, Dir: Mogens Wöldike. **HMV KALP 10**

Bentzon Jörgen: Symfonisk Trio, Sol: Michelsen, Sand-Kjelsen och Friisholm, Collegium Musicum, Köpenhamn, Dir: Friisholm. **MOAK 10**

Händel: Concerti a due Cori F-dur, B-dur, Horn: Michelsen, Vang Breidahl, Knud Sörensen och Mogens Albreksen. Collegium Musicum, Köpenhamn, Dir: Friisholm. **HAYDN SOCIETY NSL 1049**

Nielsen Carl: Blåskvintett, Blåskvintetten af 1932, **HMV KALP**

På CD finns en hel del nyutgivningar av gamla klassiska Carl Nielsen-inspelningar med Danmarks Radios Symfoniorkester, där Ingbert Michelsens fantastiska ton och spelstil kan höras. Följande inspelningar kan rekommenderas:

Carl Nielsen: (The DECCA recordings) Symfoni nr 1 och 5, Helios Overture. DRSO, Dir: Thomas Jensen och Erik Tuxen, insp. 1952-54. **DUTTON CDLXT 2502**

Carl Nielsen: (The DECCA recordings) Maskarade (utdrag), Flöjt och Klarinett konserterna, Sol: Gilbert-Jespersen, Ib Erichsen, DRSO, Dir: Thomas Jensen, Mogens Wöldike. **DUTTON CDLXT 2505**

Carl Nielsen: (DR STUDIO and LIVE recordings) Symfoni nr 1-6. DRSO, Dir: Thomas Jensen, Erik Tuxen och Launy Gröndahl, inspelat 1950-1959. **DANA CORD DACOCD 351-353**

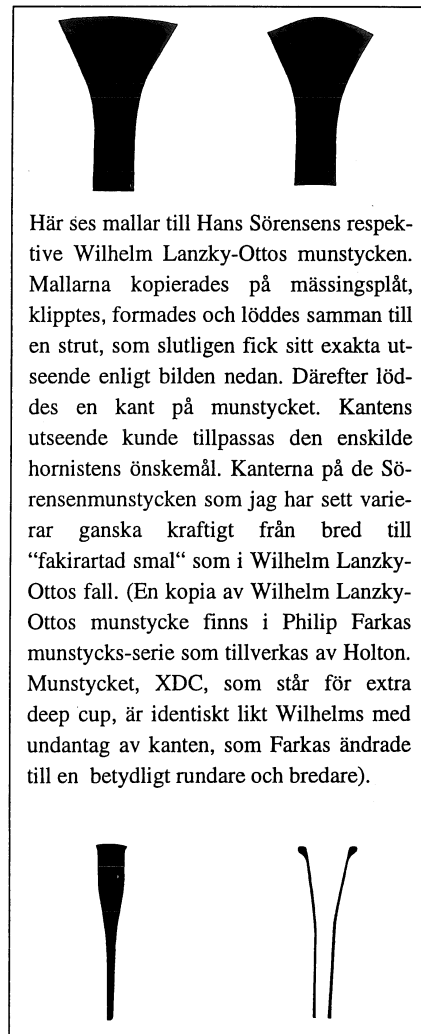
Instrumentmakar-familjen Gottfried

När man berättar om Danmarks horntradition måste man också nämna instrumentmakarfamiljen Gottfried. Firman, som har en lång historia, började sin verksamhet 1796 när kopparslagaren Johannes Fasting startade som Hof-Trompet och Valdhornsmager.

De följande generationerna Fasting förde instrumentmakartraditionen vidare. Den 4:e maj 1857 kom Josef Karl Gottfried (1822-1918) från Böhmen till Köpenhamn. Han fick lärlingsplats hos Fasting och blev genom åren en oerhört skicklig instrumentmakare.

Fasting gjorde senare Gottfried till kompanjon och det blev Gottfried som förde firmans existens vidare under namnet I.K. Gottfried. Gottfrieds instrument blev mycket populära och spelades i alla symfoni och militärorkestrar som fanns i Danmark runt sekelskiftet 1900 och framåt.

Instrumenten var i klass med de bästa man kunde finna ute på den europeiska kontinenten vid denna tid.

Här ses mallar till Hans Sörensens respektive Wilhelm Lanzky-Ottos munstycken. Mallarna kopierades på mässingsplåt, klipptes, formades och löddes samman till en strut, som slutligen fick sitt exakta utseende enligt bilden nedan. Därefter löddes en kant på munstycket. Kantens utseende kunde tillpassas den enskilde hornistens önskemål. Kanterna på de Sörensenmunstycken som jag har sett varierar ganska kraftigt från bred till "fakirartad smal" som i Wilhelm Lanzky-Ottos fall. (En kopia av Wilhelm Lanzky-Ottos munstycke finns i Philip Farkas munstycks-serie som tillverkas av Holton. Munstycket, XDC, som står för extra deep cup, är identiskt likt Wilhelms med undantag av kanten, som Farkas ändrade till en betydligt rundare och bredare).

Sonen Carl F. Gottfried (1866-1947) tog över firman och instrumentmakartraditionen. Carl var också hornist och spelade i Tivoli på Casino och i Konserternsorkestern. Det var tillsammans med Carl som Hans Sörensen utvecklade sitt speciella munstycke (mycket likt det centraleuropeiska klassiska naturhornsmunstycksformen från 1700-talet) som hornisterna spelade på i Danmark under 1920, 30, 40 och 50 talet.

Hos Gottfried utvecklade också Ingbert Michelsen sitt munstycke som är ett mer modernt konventionellt munstycke, dock mycket djupt. Firman I.K. Gottfried finns fortfarande kvar på Kronprinsessegade 44 i Köpenhamn, men har idag ingen instrumenttillverkning.

Torben Verner Jensen
Thomas Ekman